ефективності використання земель є одним із ключових факторів розвитку громади та регіону.

Отже, управління земельними ресурсами - це не лише питання раціонального використання землі, а й питання екології та сільського господарства. Тому якість такого управління є важливим показником загального рівня розвитку громади. Власне процес децентралізації передав передачу повноважень та ресурсів на місцевий рівень. Це створює нові можливості для розвитку громад, але також ставить перед управлінцями складні виклики.

Список використаних джерел

1. Скиба М. В. Управління земельними ресурсами : досвід країн Європейського Союзу / М. В. Скиба // Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія : Економіка і управління : - 2020. – Том 31 (70). № 3. – С. 93-101. URL : https://econ.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/31_70_3/31_70_3_1/18.pdf (дата звернення 15.10.2025).
2. Циплухіна В. С. Механізми взаємовідносин органів публічної влади в процесі управління земельними ресурсами : автореф. дис. … канд. держ. упр. : спец. 25.00.02 – "Механізми державного управління" / В. С. Циплухіна. – Одеса, 2008. – 20 с. (дата звернення 15.10.2025).
3. Ясінецька І. А. Аналіз ефективності управління земельними ресурсами / І. А. Ясінецька // Економіка і суспільство : -2016. – Випуск 4. – С. 255-58. URL : https://economyandsociety.in.ua/journals/4_ukr/41.pdf (дата звернення 15.10.2025).

DOI 10.70286/ISU-22.10.2025.002

ЕКОНОМІЧНА СТІЙКІСТЬ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ КРИЗОВИХ ВИКЛИКІВ

Тимошенко Юлія Олександрівна
кандидат економічних наук,
директор департаменту реклами,
директор академії інновацій та бізнесу
Європейський університет, Україна

Забезпечення економічної стійкості держави в умовах війни, глобальної нестабільності та зростання системних ризиків є одним із ключових завдань сучасної економічної політики України. Повномасштабна військова агресія росії, спричинила глибокі структурні деформації економіки, втрату частини промислового потенціалу, розрив логістичних ланцюгів, зниження інвестиційної активності та посилення соціально-економічної нерівності. Водночас саме в цих умовах формується нова парадигма державного управління, що базується на принципах стійкості, адаптивності та відновлюваності економічної системи.

Ефективна реалізація національних стратегій післявоєнного відновлення, зокрема Плану відновлення України [1], Програми співпраці з МВФ (EFF, 2023-2027) [3], а також Стратегії сталого розвитку України до 2030 року [2] безпосередньо пов'язана із завданнями посилення ефективності державного регулювання економіки, забезпечення макрофінансової стабільності та інтеграції до європейського економічного простору. Йдеться про досягнення сталого економічного зростання, підтримання макроекономічної стабільності, підвищення здатності держави протистояти зовнішнім і внутрішнім викликам, зокрема енергетичним, фінансовим, безпековим та соціальним.

Стійкість є одним із ключових критеріїв забезпечення висхідної траєкторії розвитку економічної системи [4, с.109]. Незалежно від глибини структурних змін, саме властивість стійкості не дозволяє системі вийти за межі допустимого діапазону функціонування, запобігаючи значним втратам і непередбачуваним деструктивним коливанням. У міру досягнення економічною системою вищого рівня розвитку, межі цього діапазону розширюються, надаючи їй більшої гнучкості, адаптивності та здатності до маневрування.

Розглядаючи сутність економічної стійкості, слід зазначити, що ця категорія є одним із найважливіших факторів стану економічної системи [5;6]. У стратегічному аспекті економічна стійкість як одна з ключових категорій управління виступає визначальним чинником розвитку, відображаючи здатність системи розвиватися незалежно від характеру зовнішніх умов. Відповідно, економічну стійкість слід розглядати як цільову установку у межах концепції управління, спрямованого на формування умов, що сприяють сталому розвитку економічної системи.

Оскільки економічні процеси підпорядковуються загальним закономірностям із урахуванням особливостей, що їм не суперечать, оцінювати й управляти економічною стійкістю як детермінантою сталого розвитку необхідно на різних рівнях – підприємницьких структур, галузей, територій, національного господарства загалом. Дослідження та формування основ управління економічною стійкістю на різних рівнях передбачає врахування специфіки динаміки стійкості суб'єктів господарювання, їхніх галузевих та регіональних сукупностей. При цьому економічна стійкість суб'єктів мікрорівня та галузей формує основу економічної стійкості регіонів і держави в цілому, забезпечуючи узгодженість відтворювальних процесів, збалансованість розвитку та здатність національної економіки протидіяти зовнішнім і внутрішнім дестабілізуючим чинникам. Саме така взаємозалежність рівнів функціонування економічної системи визначає необхідність комплексного підходу до дослідження й управління стійкістю, орієнтованого на збереження макроекономічної рівноваги та забезпечення довгострокового розвитку держави.

У загальному вигляді економічна стійкість держави визначається як здатність системи швидко відновлювати рівновагу після зовнішніх або внутрішніх шоків або переходити до нового, більш високого стану розвитку [7, с.44]. Відтак, ключовим аспектом дослідження економічної стійкості є вивчення механізмів повернення основних елементів системи до стабільного стану, що

забезпечує безперервність функціонування, адаптивність до кризових впливів та поступальний розвиток у довгостроковій перспективі.

В аспекті сталого розвитку основним суб'єктом економічної стійкості держави виступає населення, адже саме люди є носіями продуктивного потенціалу, формують споживчий попит, створюють додану вартість і визначають ефективність державної політики. Успіх реалізації національних програм відновлення та стійкості прямо залежить від соціально-економічних умов, у яких перебувають громадяни, – рівня зайнятості, доходів, соціальної безпеки, доступу до освіти, медицини та цифрових послуг. Саме тому рівень і якість життя населення доцільно розглядати як один із базових критеріїв оцінки економічної стійкості держави.

Водночас регіональна структура України характеризується істотною диференціацією соціально-економічного розвитку, що зумовлено історичними, географічними та інституційними чинниками, а також різною спроможністю територій до відновлення після руйнувань, спричинених війною [8;9]. Це призводить до асиметрії у використанні трудового та природно-ресурсного потенціалу, рівнях виробництва й доходів, демографічних тенденціях. Забезпечення збалансованого розвитку регіонів вимагає не лише макроекономічної стабілізації, а й цільових заходів соціального захисту, стимулювання саморозвитку територій і залучення людського капіталу як головного ресурсу відновлення.

Водночас забезпечення економічної стійкості держави неможливе лише за рахунок централізованого державного впливу. Ефективне подолання кризових явищ і досягнення сталого розвитку потребують поєднання інструментів державного регулювання з механізмами ринкового саморозвитку регіонів, створення сприятливого інституційного середовища та умов для підприємницької активності. Це передбачає не тільки реалізацію державних програм відновлення, а й формування системи стимулів для місцевого бізнесу, інноваційних кластерів, кооперації громад і приватного сектору, що забезпечують відтворення економічних процесів на ринкових засадах.

У кожному регіоні мають бути створені умови підтримуваного відтворення економіки, які сприятимуть зростанню зайнятості, підвищенню інвестиційної привабливості, розвитку малого та середнього підприємництва. Питання ефективного використання ринкових механізмів регулювання вимагає збалансованого підходу – поєднання державних інтервенцій із лібералізацією економічних відносин, удосконалення податкової політики та розбудови фінансової й інфраструктурної підтримки місцевих ініціатив.

Таким чином, економічна стійкість держави в умовах кризових викликів має розглядатися як багаторівнева система, де держава створює стратегічні рамки розвитку, а регіони та громади – реалізують адаптивні моделі відновлення, засновані на принципах партнерства, інноваційності та соціальної відповідальності. Саме така синергія державного управління й ринкових механізмів забезпечить поступове подолання регіональних диспропорцій,

відновлення економічного потенціалу країни та підвищення добробуту населення у довгостроковій перспективі.

References

1. Ministry for Restoration of Ukraine. (2025). Plan of Ukraine's Recovery [Electronic resource]. Retrieved from https://recovery.gov.ua
2. International Monetary Fund (IMF). (2023–2027). Extended Fund Facility (EFF) for Ukraine [Electronic resource]. Retrieved from https://iaa.org.ua
3. United Nations Development Programme (UNDP) in Ukraine. (2025). Sustainable Development Strategy of Ukraine until 2030 [Electronic resource]. Retrieved from https://www.undp.org/uk/ukraine
4. Prokopenko, N. S., Tymoshenko, A. O., Fenenko, P. O., & Kucheriavyi, A. M. (2021). Adaptatsiia biudzhetnoi systemy Ukrainy do transformatsii v ekonomichnomu seredovyshchi [Adaptation of the budget system of Ukraine to transformations in the economic environment]. Ekonomika i upravlinnia – Economics and Management, (2), 107–118. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/econupr_2021_2_16 https://doi.org/10.36919/2312-7812.2.2021.107 [in Ukrainian].
5. Tymoshenko, A. O. (2018). Zabezpechennia efektyvnosti upravlinnia vytrachanniam biudzhetnykh koshtiv v Ukraini [Ensuring the management efficiency for the budget resources allocation in Ukraine]. Modern Economics, (7), 166–181. Retrieved from https://modecon.mnau.edu.ua/ensuring-the-management-efficiency-for-the-budget-resources-allocation-in-ukraine/ [in Ukrainian].
6. Tymoshenko, O. I., & Dranchuk, I. M. (2023). Politychni tsinnosti yak aksiolohichni zasady yevroatlantychnykh prahnen Ukrainy [Political values as axiological foundations of Ukraine's Euro-Atlantic aspirations]. Aktualni problemy filosofii ta sotsiolohii – Current Issues of Philosophy and Sociology, (42), 168–172. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprfc_2023_42_30 [in Ukrainian].
7. Gudz, Yu. F., & Yahodzinskyi, S. M. (2025). The impact of transnational corporations on the economy of Ukraine during the war. In Ukraine's capacity to implement the Sustainable Development Program in the context of full-scale armed aggression (Vol. 2, pp. 40–61). Riga: Baltija Publishing. https://doi.org/10.30525/978-9934-26-570-9-23
8. Bobro, N., Hyshchuk, R., Strunhar, A., Bukovskyi, O., & Alekseiko, V. (2024). Exploring the role of AI in shaping future marketing strategies: evaluations and outlooks. Amazonia Investiga, 13(80), 43–53. https://doi.org/10.34069/AI/2024.80.08.4
9. Kubiv, S. I., Bobro, N. S., Lopushnyak, G. S., Lenher, Y. I., & Kozhyna, A. (2020). Innovative potential in European countries: analytical and legal aspects. International Journal of Economics and Business Administration, 8(2), 250–264. https://doi.org/10.35808/ijeba/457